

Sygn. akt I Ca 156/15

POSTANOWIENIE

Dnia 10 czerwca 2015 r.

Sąd Okręgowy w Sieradzu Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący SSO Barbara Bojakowska

Sędziowie SO Joanna Składowska

SR (del.) Małgorzata Klęk

Protokolant sekretarz sądowy Elwira Kosieniak

po rozpoznaniu w dniu 10 czerwca 2015 r. w Sieradzu

na rozprawie sprawy

z wniosku D. S.

z udziałem H. S.

o podział majątku wspólnego

na skutek apelacji uczestnika postępowania

od postanowienia Sądu Rejonowego w Wieluniu

z dnia 17 marca 2015 roku, sygn. akt I Ns 791/13

postanawia:

I. zmienić zaskarżone postanowienie w punkcie 4 w ten tylko sposób, że kwotę zasadzoną na rzecz uczestnika postępowania H. S. tytułem dopłaty podwyższyć z 122.609,56 złotych do kwoty 128.609,56 (sto dwadzieścia osiem tysięcy sześćset dziewięć 56/100) złotych;

II. w pozostałym zakresie apelację oddalić;

III. przyznać adwokat K. Ś. ze środków Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Wieluniu kwotę (...) (jeden tysiąc czterysta siedemdziesiąt sześć) złotych brutto tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej wnioskodawczyni D. S. z urzędu w postępowaniu przed Sądem drugiej instancji;

IV. przyznać adwokatowi A. P. ze środków Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Wieluniu kwotę (...) (jeden tysiąc pięćset pięćdziesiąt pięć) złotych w tym 276 złotych VAT tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej uczestnikowi H. S. z urzędu w postępowaniu przed Sądem drugiej instancji.

Sygn. akt I Ca 156/15

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 17 marca 2015 roku Sąd Rejonowy w Wieluniu dokonał podziału majątku wspólnego byłych małżonków D. S. i H. S. w ten sposób, że ustalił, iż udział w majątku wspólnym wnioskodawczyni wynosi 60%, a udział

uczestnika postępowania wynosi 40%, przyznał wnioskodawczyni na wyłączną własność nieruchomości położoną w M., gmina W., stanowiącą działkę o numerach (...)

i 109, o łącznym obszarze 1,1847 ha, dla której w Sądzie Rejonowym w Wieluniu, V Wydziale Ksiąg Wieczystych prowadzona jest księga wieczysta Kw (...), o wartości 344 000 zł oraz nieruchomości położoną w M., gmina W., stanowiącą działkę o numerze (...), o obszarze 0,1023 ha dla której w Sądzie Rejonowym w Wieluniu, V Wydziale Ksiąg Wieczystych prowadzona jest księga wieczysta Kw (...)

o wartości 35.200 zł, a także ruchomości: zmywarkę C. o wartości 195 zł, meble pokojowe pięciosegmentowe o wartości 367 zł, szafę przesuwaną o wartości 350 zł, stół prostokątny z czterema krzesłami o wartości 350 zł, stół owalny z czterema krzesłami, o wartości 319 zł, meblościanka dziecięca koloru niebieskiego, o wartości 283 zł, segment mebli sypialnianych, o wartości 240 zł, meble wypoczynkowe z ekoskóry, o wartości 620 zł, meble kuchenne, o wartości 1 050 zł, lodówka z zamrażalnikiem dolnym w zabudowie, o wartości 197 zł, telewizor D. (...) kineskopowy (...)”, o wartości 71 zł, odtwarzacz dvd, o wartości 25 zł, kraty w oknach, o wartości 33 zł, stoły do baru plastikowe 3 szt., o wartości 105 zł, stoły ogrodowe drewniane 2 szt., o wartości 666 zł, z kolei uczestnikowi postępowania H. S. na wyłączną własność na samochód osobowy F. (...) o wartości 1.631 zł.

Sąd Rejonowy zasądził od wnioskodawczyni na rzecz uczestnika postępowania tytułem dopłaty kwotę 122.609,56 zł, płatną w terminie jednego roku od uprawomocnienia się niniejszego postanowienia z ustawowymi odsetkami w razie uchybienia terminowi płatności.

Sąd pierwszej instancji ponadto postanowił nakazać uczestnikowi postępowania wydać wnioskodawczyni wymienione nieruchomości i ruchomości w terminie 3 (trzech) miesięcy od chwili uprawomocnienia się niniejszego postanowienia.

Sąd Rejonowy orzekł także o kosztach procesu.

Powyższe orzeczenie zapadło na podstawie poczynionych przez Sąd Rejonowy ustaleń faktycznych, z których w zakresie objętym zarzutami apelacyjnymi wynika, co następuje:

Zainteresowani zawarli związek małżeński w 1991 r. W trakcie małżeństwa małżonkowie otrzymali w drodze darowizny od rodziców wnioskodawczyni zabudowaną nieruchomość położoną w M., stanowiącą działkę nr (...), a także kupili od ojca wnioskodawczyni przyległą do niej działkę nr (...). Ponadto nabyli od osoby trzeciej, na powiększenie posiadanych nieruchomości działkę nr (...). Małżonkowie rozbudowali nieruchomość dla potrzeb mieszkaniowych i prowadzonej działalności. Na ten cel zaciągnęli kredyt mieszkaniowy zabezpieczony hipoteką.

Głównym źródłem utrzymania małżonków w trakcie małżeństwa była działalność gospodarcza, jaką prowadzili we wspólnej nieruchomości w postaci baru i sklepu w okresie od 1992 r. do 2009 r. W 2009 r. działalność z powodu niskich dochodów została zawieszona. Od ok. 2003-2005 r. uczestnik zaczął nadużywać alkoholu, trwonić zarobione pieniądze, sprzedawać wspólne ruchomości, stanowiące głównie wyposażenie baru i sklepu. W ostatnich latach działalności uczestnik podejmował dodatkowe zatrudnienie, ale niełożył na utrzymanie domu i rodziny. W 2008 r. Sąd Rodzinny zastosował wobec uczestnika obowiązek poddania się leczeniu odwykowemu. Uczestnik nie podjął się leczenia.

Małżonkowie S. nabyli w trakcie małżeństwa trzy samochody osobowe: r. (...) scenic, f. eskort i p. (...). Aktualnie wyłącznie uczestnik dysponuje samochodem f. eskort. P. (...) został sprzedany przez uczestnika w 2006 r. a pieniądze przeznaczone zostały przez niego na spłatę długów, częściowo na alkohol. R. (...) scenic sprzedał uczestnik w 2008 r. za 10 000 zł i pieniądze przeznaczył na własne potrzeby.

Zainteresowani nabyli w trakcie małżeństwa ruchomości, które pozostają na wspólnej nieruchomości takie jak: zmywarka C., o wartości 195 zł, meble pokojowe pięciosegmentowe, o wartości 367 zł, szafa przesuwana, o wartości 350 zł, stół prostokątny z czterema krzesłami, o wartości 350 zł, stół owalny z czterema krzesłami, o wartości 319 zł, meblościankę dziecięca koloru niebieskiego, o wartości 283 zł, segment mebli sypialnianych, o wartości 240 zł, meble wypoczynkowe ekoskóry, o wartości 620 zł, meble kuchenne,

o wartości 1 050 zł, lodówkę z zamrażalnikiem dolnym w zabudowie, o wartości 197 zł, telewizor D. (...) kineskopowy (...)", o wartości 71 zł, odtwarzacz dvd,
o wartości 25 zł, kraty w oknach, o wartości 33 zł, stoły do baru plastikowe 3 szt., o wartości 105 zł, stoły ogrodowe drewniane 2 szt., o wartości 666 zł.

Uczestnik wyprowadził z nieruchomości bez uzgodnienia z wnioskodawczynią wspólne ruchomości: przyczepkę, o wartości 960 zł, lodówko-zamrażarkę, o wartości 674 zł, chłodziarkę, o wartości 708 zł, płytki podłogowe, o wartości 180 zł, dwa telewizory, o wartości 46 zł, butlę do nalewaka, o wartości 207 zł, pompę wodną, o wartości 178 zł, 40 szt. skrzynek do piwa, o wartości 400 zł, kosiarkę elektryczną, o wartości 129 zł, kosiarkę spalinową, o wartości 203 zł, wagę elektryczną, o wartości 270 zł.

Wartość wspólnych nieruchomości zainteresowanych wynosi łącznie 379 200 zł. Wysokość obciążeń hipotecznych ciężących na nieruchomości objętej Kw (...) wynosi łącznie 54 168,11 zł.

W 2011 r. małżeństwo wnioskodawczyni i uczestnika postępowania zostało rozwiązane przez rozwód z winy uczestnika. Wyrok uprawomocnił się w dniu 12 maja 2011 r.

Aktualnie we wspólnej nieruchomości zamieszkuje wyłącznie uczestnik z synem S.. Wnioskodawczyni po rozwodzie wyprowadziła się do swoich rodziców.

Uczestnik nie pracuje, utrzymuje się z zasiłku. Wnioskodawczyni pracuje w PCK zarabia 600 zł miesięcznie, mieszka u swoich rodziców.

Sąd pierwszej instancji ustalając skład i wartość majątku podlegającego podziałowi, wskazał, że podziałem majątku wspólnego objęte są przedmioty majątkowe, które wchodziły w skład tego majątku w chwili ustania wspólności majątkowej małżeńskiej i które istnieją w chwili dokonywania podziału. Uwzględnia się również te przedmioty majątkowe, które w wyniku działań jednego z małżonków zostały przez niego bezprawnie zbyte, zużyte, zniszczone lub roztrwonione. Pomimo nieistnienia tych przedmiotów w chwili dokonywania podziału ich wartość podlega zaliczeniu na poczet udziału tego małżonka, który doprowadził do takiego stanu. Nie uwzględnia się natomiast tych przedmiotów, które w czasie trwania wspólności majątkowej lub po jej ustaniu zostały zbyte zgodnie z przepisami (art. 36-40 k.r.i.o., art. 1035-1036 k.c.) bądź zużyte w toku normalnego użytkowania

Sąd podał, że suma wartości nieruchomości i składników majątku wspólnego wynosi 345 488,89 zł. Następnie powołując się na art. 43 k.r.o. oraz art. 567 § 1 k.p.c., Sąd wskazał, że całokształt okoliczności niniejszej sprawy pozwala na stwierdzenie, że zachodzą podstawy do przyjęcia nierównych udziałów zainteresowanych w majątku wspólnym na korzyść wnioskodawczyni w wysokości 60%, a uczestnika postępowania w 40%. W ocenie Sądu takie proporcje są uzasadnione poprzez porównanie okresu trwania małżeństwa (20 lat) z okresem, od jakiego uczestnik niełożył na utrzymanie domu i rodziny, popadając w alkoholizm i trwoniąc wspólny majątek (postępująco od ok. 2005 r. do chwili rozwodu w 2011 r.).

Zatem wartość udziału wnioskodawczyni w majątku wspólnym stanowić będzie kwotę 207 293,33 zł (60% x 345 488,89 zł), a uczestnika kwotę 138 195,56 zł (40% x 345 488,89 zł).

Sąd przyznał wnioskodawczyni wszystkie nieruchomości oraz istniejące ruchomości stanowiące wyposażenie wspólnej nieruchomości, za wyjątkiem samochodu f. (...), którym dysponuje wyłącznie uczestnik, o czym Sąd orzekł na podstawie art. 212 § 1 i 2 k.c.
w zw. z art. 688 k.p.c. i art. 567 § 3 k.p.c.

Na skutek przyznania większości składników majątku wspólnego na wyłączną własność wnioskodawczyni, na rzecz uczestnika zasądzono dopłatę na podstawie art. 212 § 2 i 3 k.c. w zw. z art. 688 k.p.c. i art. 567 § 3 k.p.c. Wartość udziału uczestnika w majątku wspólnym stanowiącą kwotę 138 195,56 zł pomniejszono o wartość utraconego majątku,

posiadanego samochodu i kwoty pobranej ze sprzedaży samochodu r. (...), łącznie o kwotę 15 586 zł, co w rozliczeniu daje kwotę 122 609,56 zł należnej uczestnikowi dopłaty. Jednocześnie zapłatę odroczonego na okres do jednego roku od uprawomocnienia się orzeczenia wobec zamiaru sprzedaży nieruchomości. Zdaniem Sądu taki sposób zapłaty odpowiada realnym możliwościom finansowym wnioskodawczynie, umożliwiając jednocześnie faktyczne zaspokojenie uczestnika.

Wobec faktu, iż uczestnik wyłącznie posiada nieruchomości przyznane uczestnicze i ruchomości stanowiące ich wyposażenie, Sąd w pkt. 5, na podstawie art. 624 k.p.c. w zw. z art. 567 § 3 k.p.c., nakazał uczestnikowi ich wydanie wnioskodawczynie w terminie 3 miesięcy od uprawomocnienia się orzeczenia, uznając, iż jest to wystarczając czas na to, by uczestnik zapewnił sobie inne warunki mieszkaniowe, zaś wnioskodawczynie nie przeszkodzi w przygotowaniach do jej sprzedaży.

Kosztami postępowania w niniejszej sprawie Sąd obciążył w całości zainteresowanych na zasadzie określonej w art. 520 § 1 k.p.c.

W ten sam sposób kosztami swojego udziału w sprawie obciążony został uczestnik przy zastosowaniu art. 113 ust. 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

Apelację od powyższego postanowienia wniósł uczestnik H. S., który zaskarżył je w części: w pkt 2 co do ustalenia, iż udział wnioskodawczynie D. S.

w majątku wspólnym wynosi 60%, a udział uczestnika H. S. 40%, w pkt 4 co do zasądzenia od wnioskodawczynie na rzecz uczestnika kwoty 122.609,56zł tytułem dopłaty płatnej w terminie jednego roku od uprawomocnienia się postanowienia z ustawowymi odsetkami w razie uchybienia terminowi płatności.

Uczestnik zarzucił naruszenie art. 43 § 2 k.r.o. poprzez przyjęcie nierównych udziałów w majątku wspólnym stron. Skarżący podniósł także, że Sąd Rejonowy w sposób wybiórczy oparł się w swych ustaleniach na zeznaniach świadków S. S. (2) i A. S., bez uwzględnienia właściwej oceny zachowania H. S..

W konkluzji apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia w pkt 2 sentencji poprzez oddalenie wniosku wnioskodawczynie w zakresie przyjęcia nierównych udziałów

w majątku wspólnym stron, zmianę zaskarżonego postanowienia w pkt 4 poprzez zasądzenie od wnioskodawczynie na rzecz uczestnika kwoty 157.158zł tytułem dopłaty płatnej w terminie jednego roku od uprawomocnienia się postanowienia z ustawowymi odsetkami w razie uchybienia terminowi płatności.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja zasługuje na uwzględnienie jedynie w nieznacznej części i to nie z powodu zarzutów w niej podniesionych.

Na wstępie należy podkreślić, że Sąd pierwszej instancji w sposób prawidłowy przeprowadził postępowanie dowodowe, a na jego podstawie poczynił adekwatne do treści materiału dowodowego ustalenia faktyczne. Ustalenia te Sąd odwoławczy przyjmuje za własne, nie znajdując potrzeby ich ponownego szczegółowego przytaczania.

Odnosząc się do zarzutu naruszenia art. 43 § 2 k.r.o., należy podkreślić, że nie zasługuje on na uznanie. W tym zakresie Sąd Odwoławczy w całości podziela rozumowanie Sądu Rejonowego.

Apelujący uzasadniając swoje stanowisko wskazał na jego zdaniem wadliwą ocenę zeznań świadków S. S. (2) i A. S.. W ocenie Sądu Okręgowego nie można zgodzić się z twierdzeniami apelującego, iż z zeznań tychże świadków wynika, że uczestnik

w równym co wnioskodawczynie stopniu przyczyniał się do powstania majątku wspólnego. S. S. (2) zeznał, że ojciec z matką razem prowadzili działalność gospodarczą, a ojciec również pokrywał koszty utrzymania mieszkania. Jednocześnie ten sam świadek zeznał, że uczestnik robił to rzadko w okresie, kiedy nadużywał alkoholu, tj. od 2008 roku. Z kolei matka wnioskodawczynie zeznała co prawda, że wyposażenia sklepu i pijalni zainteresowani dorabiali

wspólnie, jednak zaakcentowała problem alkoholowy zięcia, który pojawił się w ostatnich 3 latach małżeństwa. W tej mierze zeznania A. S. korespondują z wypowiedziami S. S. (2), toteż nie sposób dojść do wniosku, że skarżący w tym samym stopniu przyczynił się do powstania majątku wspólnego.

Nietrafny jest także zarzut apelującego sprowadzająca się do braku uwzględnienia przez Sąd okresu kiedy uczestnik nie trwonil majątku, a wspólnie z wnioskodawczynią go tworzył. Otóż właśnie przez porównanie okresów tworzenia majątku z okresem jego trwonienia Sąd Rejonowy ustalił udziały w majątku wspólnym, o różnicy jedynie 10%.

Dodatkowo należy zaakcentować, że ważne powody uzasadniające przyjęcie nierównych udziałów polegają także na tym, że w skład majątku wspólnego wchodziła zabudowana nieruchomość położona w M., stanowiąca działkę nr (...), którą byli małżonkowie otrzymali w drodze darowizny od rodziców wnioskodawczyni. Podkreślić zatem należy, że uczestnik postępowania nie przyczynił się do powstania tego elementu majątku wspólnego w całości, stanowiącego przecież jego bardzo istotną część.

Pomimo ograniczenia apelacji wyłącznie do wyżej wymienionych zarzutów, Sąd drugiej instancji, będąc sądem meriti zobligowany był zastosować w sprawie właściwe przepisy prawa materialnego, gdyż postępowanie apelacyjne oparte jest na apelacji pełnej cum beneficio novorum (zobacz: uchwała składu siedmiu sędziów, mająca moc zasady prawnej z 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008, nr 6, poz. 55).

Zagadnienie stosunków majątkowych pomiędzy małżonkami w zakresie objętym wspólnością ustawową od chwili ustania tej wspólności oraz kwestię podziału majątku wspólnego reguluje art. 46 k.r.o. odsyłając w sprawach nieunormowanych przepisami Działu III, Rozdziału I kodeksu do odpowiedniego stosowania przepisów o wspólności majątku spadkowego oraz dziale spadku, a zatem do art. 1035-1036 k.c., a poprzez te przepisy do art. 197-221 k.c. Od strony procesowej przedmiotową kwestię reguluje art. 567 § 3 k.p.c., który odsyła do przepisów o dziale spadku (art. 680 k.p.c. – 689 k.p.c.), a te z kolei zawierają odesłanie do przepisów w przedmiocie zniesienia współwłasności (art. 617 – 625 k.p.c.). Powyższe przepisy jednoznacznie wskazują, że Sąd z urzędu ustala skład majątku podlegającego podziałowi, co oznacza, że Sąd Odwoławczy jako sąd meriti ma obowiązek sprawdzenia, czy skład majątku został prawidłowo ustalony, mimo braku zarzutów w tym zakresie.

Co do zasady przedmiotem postępowania o podział jest majątek, który był objęty wspólnością majątkową i **istniał w dacie jej ustania**. Ruchomości i nieruchomości wchodzące w skład majątku w tej dacie muszą jednak istnieć w dacie dokonywania podziału, bowiem decydujące znaczenie dla rozstrzygnięcia mają okoliczności istniejące w dacie zamknięcia rozprawy (art. 316 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.). Sąd ma obowiązek orzeczenia o przyznaniu jednemu z byłych małżonków istniejących składników majątkowych i dokonania rozliczenia ich wartości. Składniki bezprawnie zniszczone lub zbyte przez jednego z małżonków podlegają rozliczeniu, natomiast składniki zużyte w toku normalnego używania nie są uwzględniane (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 czerwca 2013 r., II CSK 583/12, Lex nr 1375148).

Sąd Rejonowy w swych rozważaniach zasadniczo przywołał ten pogląd, dokonał jednak błędnej interpretacji sformułowania składniki bezprawnie zniszczone lub zbyte przez jednego z małżonków, niesłusznie uznając, że podziałowi podlega równowartość składników majątkowych zbytych w trakcie trwania wspólności ustawowej małżeńskiej. Tymczasem, dotyczy to tylko składników zbytych już po ustaniu wspólności. Natomiast takie zachowanie uczestnika może mieć wpływ na ustalenie nierównych udziałów majątku wspólnym.

Jak trafnie ustalił Sąd pierwszej instancji, samochód osobowy R. (...) uczestnik sprzedał w 2008 r. za 10.000 zł, przy czym pieniądze z jego sprzedaży zostały przeznaczone na spłatę kredytu, a pozostała część została zużyta przez uczestnika. Na dzień ustania wspólności małżeńskiej, co nastąpiło w dniu 12 maja 2011 r. brak było tego składnika majątkowego oraz nie istniała żadna rzecz ruchoma, która mogłaby S. surogat zbytego samochodu, czy też środki pieniężne z tego tytułu.

Odnosnie natomiast pozostałych ruchomości zbytych przez uczestnika, a stanowiących wyposażenie braku Sąd Okręgowy uznał, przy braku dowodów przeciwnych, że zostały one zbyte przez uczestnika już po ustaniu wspólności i dlatego podlega rozliczeniu ich równowartość.

Z powyższych względów należało obniżyć wartość majątku wspólnego o kwotę 10.000 zł, czyli do podziału pozostała wartość 335.488,89 zł. Uwzględniając ustalony przez Sąd Rejonowy udział uczestnika w majątku wspólnym na 40%, powinien on otrzymać wartość majątku w wysokości 134.195,56 zł. Po odjęciu od tej pozycji rzeczy ruchomych zbytych przez uczestnika o wartości 3955 zł oraz wartości przyznanego mu samochodu – 1631 zł, powinien otrzymać dopłatę w wysokości 128.609,56 zł. Ostatecznie zatem Sąd Okręgowy uznał, że przysługująca apelującemu dopłata powinna być większa o 6.000 zł.

W związku z powyższym Sąd drugiej instancji na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w zw.

z art. 13 § 2 k.p.c. zmienił zaskarżone postanowienie w punkcie 4. w ten tylko sposób, że kwotę zasadzoną na rzecz uczestnika postępowania H. S. tytułem dopłaty podwyższył z 122.609,56 zł do kwoty 128.609,56 zł. Z kolei na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Sąd Okręgowy oddalił apelację w pozostałym zakresie.

Biorąc pod uwagę fakt, że wnioskodawczyni w niniejszym postępowaniu była reprezentowana przez pełnomocnika ustanowionego dla niej z urzędu, a koszty pomocy prawnej nie zostały uiszczone w całości, ani w części – Sąd drugiej instancji na podstawie § 6 pkt 4 w zw. z § 7 ust. 1 pkt 10) w zw. z § 13 ust. 1 pkt 1) oraz § 2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu przyznał adwokatowi reprezentującemu wnioskodawczynię kwotę (...) brutto – stosownie do wartości przedmiotu zaskarżenia.

Z tych samych przyczyn Sąd Okręgowy przyznał adwokatowi reprezentującemu uczestnika kwotę 1555 zł w tym 276 zł VAT na podstawie § 6 pkt 4 w zw. z § 7 ust. 1 pkt 10) w zw. z § 13 ust. 1 pkt 1) oraz § 2 ust. 3 wymienionego rozporządzenia, stosownie do złożonego zestawienia, uznając, że koszty w nim wykazane były niezbędne i celowe.